

YILMAZ ÖZTUNA HAKK'A YÜRÜDÜ (9 Şubat 2012)

Türkiye Gazetesi başyazarı da olan Öztuna, 4 gün önce solunum yollarında meydana gelen bir rahatsızlık nedeniyle kaldırıldığı Ankara Güven Hastanesinde hayatını kaybetti.

Öztuna, bugün Fatih Camisi'nde öğle vakti kılınacak cenaze namazının ardından Zincirlikuyu Mezarlığı'nda sılınacaktır.

HAYATI

20 Eylül 1930 İstanbul doğumludur. İstanbul'da lise tahsilinin yanında İstanbul Konservatuari'na devam etti. 1950 eylülünden 1957 temmuzuna kadar Paris'de kaldı. Paris'in büyük kütüphanelerinde çalıştı. Paris Üniversitesi Siyasi İlimler Enstitüsü'nde Sorbonne'da Fransız Medeniyeti kısmında, Alliance Française'nin yüksek kısmında okudu ve Paris Konservatuari'na devam etti. 13 yaşında ilk makalesi ve 15 yaşında ilk kitabı basıldı. 1969'da Adalet Partisi'nden Konya Milletvekili seçilerek Ankara'ya yerleşti. Türkiye Radyo Televizyon Kurumu'nda denetleme kurulu üyesi, repertuvar kurulu üyesi, eğitim kurulu üyesi (Ocak 1966- Kasım 1981), Kültür Bakanlığı'nda bakan başmüşaviri (1974-77), İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuari'nda kurucu yönetim kurulu üyesi ve Türk Musikisi Korosu'nda kurucu yönetim kurulu üyesi (1975'den beri) , Yay-kur (Yaygın Yüksek Öğretim) üniversitesinde Osmanlı siyasi ve medeniyet tarihi öğretim üyesi (1975-78), Milli Eğitim ve Kültür bakanlıklarında 1969'dan beri pek çok ihtisas kurulunda üye ve başkan oldu. 1974-1980 arasında Türkiye Cumhuriyeti'nin resmi ansiklopedisi olan ve Milli Eğitim Bakanlığı'nca yayınlanan Türk Ansiklopedisi'nin genel yayın müdürü olarak K harfinden T harfine kadar olan cildleri yayınladı. 1983 mayısında Milliyetçi Demokrasi Partisi'nin kurucuları arasında bulunarak merkez genel yönetim kuruluna seçildi, sonra istifa etti. 1985'de Faisal Finans Kurumu müşaviri oldu.

Pek çok radyo ve televizyon programı yaptı, bunlarda konuştu. Bazı konuşmaları A. B. D. , Fransa, Avusturya gibi ülkelerin televizyonlarında yayımlandı. Bazı kitap ve yazıları çeşitli dillere tercüme edildi. Dünyada ilk defa olarak Türk Musikisi Tarihi kürsüsünü kurdu. "Büyük Türkiye", "Osmanlı Cihan Devleti", "Büyük Türk Hakanlığı" gibi son yıllarda çok kullanılan tarihi ve siyasi tabirler, Yılmaz Öztuna'nındır. Ayasofya Hunkar Mahfili'nin ibadete açılması ve Topkapı Sarayı'nda Hırka-i Saadet Dairesi'nde Kur'an okunması, 1000 Temel Eser, Ankara Devlet Konser Salonu ve İstanbul Atatürk Kültür Merkezi'nin Türk Musikisi'ne açılması gibi fikirler ve realizasyonlar Yılmaz Öztuna'nındır ve siyasi iktidara onun tarafından telkin ve kabul ettirilmiştir. Türk Kara Kuvvetleri'nin ve Deniz Kuvvetleri'nin evvelce yanlış olarak kutlanan yıldönümlerini bugünkü doğru başlangıç tarihleri ile kutlanmasını sağlayan da Yılmaz Öztuna'dır. Birçok konferans verdi. 6 kıtada pek çok ülkeyi gezdi, devlet adamları ve halkla görüşerek incelemeler yaptı. Milletlerarası birçok kuruluşa üye seçildi.

Türkiye'de Osmanlı tarihinin çatışmasız bir anlayışla algılanmasında katkısı vardır. Türk Parlamenterler Birliği, İstanbul Gazeteciler Cemiyeti, Ankara Aydınlar Ocağı, Anadolu Klübü, Yahya Kemal'i Sevenler Cemiyeti, İstanbul Şehrini Güzelleştirme Derneği, Müsteşrikler Cemiyeti, WACL, APACL, NATO Parlamenterler Birliği, Parlamentolararası Türk - Japon ve Türk - Kore, Türk - Suudi Dostluk cemiyetleri, Avrupa Konseyi cemiyeti, Yılmaz Öztuna'nın üye, kurucu olduğu veya bulunduğu milli veya milletlerarası kuruluşlar arasındadır.

Uzun yıllar Türkiye Gazetesi başyazarlığı yaptı. 9 Şubat 2012 tarihinde Ankara'da vefat etti.

Güzel Yazılarından Birisi

İMPARATORLARIN İSTANBUL TARİFİ: KÂİNAT'IN MERKEZİ

18. asır başlarında Çar Büyük Petro, ünlü vasiyetnamesinin 9. bendine şöyle başlar: İstanbula hükmeden, bütün cihâna hükümrân olur.

Üstâdım Yahyâ Kemâl, Türk İstanbul'un oluşmasını şöyle anlatır. (Hâtırât, N.S. Banarlı neşri, s.51): "İstanbul sadece padişahlar ve İstanbullular tarafından bina edilmiş değildir. Vatanın dört bucağından, Konya'dan, Bursa'dan, Edirne'den, Sivas ve Tokat'tan, Erzurum'dan, Üsküb'den, Macaristan'dan, Hicaz'dan, Bağdad'dan, Tunus, Cezâyir, Trablus gibi Mağrib topraklarından; buralara gidip gelen, yahut buralardan gelip İstanbul'da kalan, burada yerleşen nice Müslüman Türkler; kadınları, çocukları, ihtiyaçlarıyla; el sanatları, musikileri, halk ve divan şairleri ile; şehir,

sokak, ev ve oda mimarileri ile; cami, hamam, kubbe anlayışları ile, hâsılı vatanın ve tarihin her bucağı ile, her asırdan getirdikleri hüneler ve hâtıralarla bu şehri, hep birden bina etmişlerdir... O kadar ki, İstanbul, bütün Türk tarihinin, Türk coğrafyasının bir terkibi, hûlasası, tecellisi olmuştur... Bu idrâk, beni gün geçtikçe sarmaya ve İstanbul'a bağlamaya başladı... Anladım ki, hakiki vatan ve insanı mes'ûd edecek tek yer bütün vatanın ruhunu teşkil eden bu şehirdir."

PETRO VE NAPOLYON

18. asır başlarında Çar Büyük Petro, ünlü vasiyetnamesinin 9. bendine şöyle başlar: "İstanbul'a hükmeden, bütün cihâna hükümân olur. Bu bir kazıyye-i müsellemedir (kanıtlanmış teorem). Onun için, mümkün olduğu kadar İstanbul'a yaklaşmak gerekir" (Cevdet Paşa, I, 37, 356). 18. asır sonlarında İmparator Napolyon şöyle der:

"İstanbul'a sahip olan dünyaya hükmeder. Arz tek bir devlet olsa idi, taht şehrinin İstanbul olması gerekirdi." (René Pinon L'Europe et la Jeune Turquie, Paris 1911, s.476-7).

Hammer tarihini Almanca'dan Fransızca'ya çeviren Joseph Heller, 19. asır başlarında şöyle yazar:

"İstanbul dünyanın gerçek başkentidir (capitale du monde). Coğrafya konumu bakımından yeryüzünde rakibi yoktur. Herkes bu hususta aynı fikirdedir." (Atlas de L'empire Ottoman, 53b, 55b).

İKİNCİ FİLİP VE LAMARTİN

Kaanûnî Sultan Süleyman döneminde İstanbul'da yıllarca kaldıktan sonra kralı İkinci Felipe'ye etraflı bir rapor sunan İspanyol gezgini Pedro (s.178, 182):

"Yeryüzünde İstanbul kadar uygun bir yere kurulmuş şehir yoktur" diye yazar.

1785'te Baron de Tott (I, 3) aynı fikirdedir:

"Dünyanın başkenti olarak tercih edilecek en müsait şehir İstanbul'dur, âdetâ kâinâtın merkezidir, çok önemli deniz ticaret limanıdır."

Geçmişin politikacıları gibi san'atkarları da aynı şeyleri söyler. Büyük şair Alphonse de Lamartine, Voyage en Orient adlı gezi kitabında şunları yazar:

"İstanbul biricik ve kıyas kabûl etmez şehirdir (la ville unique et incomperable). Manzarasının güzelliğini hiçbir fırça ve kalem lâyıkiyle tasvir edemez."

1804'te büyük Ermeni coğrafyacısı İnciciyan, eserine şu hükümlerle girer (s.3):

"Eski ve yeni bütün yazarlar, İstanbul'un dünyanın en seçkin yerinde bulunduğunu bildirmişlerdir."

Kaanûnî devrinde şehrimizi gören P. Gyllius:

"Dünyanın her şehri ortadan kalkabilir, coğrafya konumu bakımından İstanbul ise insanlar var oldukça devam edecektir" der. Ünlü İspanyol generali Miranda'nın 1786'da İstanbul'a gemiyle girerken dili tutulur (s.26, 45-6, 53, 60):

"Manzarasının olağanüstülüğü hakkında bir fikir vermem bile mümkün değil" diye yazar.

"Tabiatla iç içe girmiş çok uyumlu bir mimari, gözlerimi kamaştırdı".

MOLTKE VE LAYARD

Alman feldmareşali von Moltke 1835'te "çevremizi saran büyüğü nasıl anlatsam" diyerek aczini belirtir,

"göklere tırmanan minareler, sayısız kurşun kubbeler, hayran olunacak bir zevkle tabiatın içine yerleştirilmiş" diye devam eder.

Avusturya-Macaristan'ın İstanbul büyükelçisi Baron Anton von Prokesh-Osten'in hükmü kesindir:

"İstanbul yeryüzünün en güzel şehridir" (Konstantinopel ist die schönste stadt der Welt) (Aus dem Orient, Stuttgart 1836, II, 498).

İngiltere'nin İstanbul büyükelçisi Sir Henry Layard 13 Eylül 1839'da şehri ilk gördüğü zaman duygularını şöyle belirtir:

"İnsan muhayyilesi, hayalinde ancak İstanbul kadar güzel bir şehir tahayyül edebilir" (Gordon Waterfield, Layard of Nineveh, Londra 1963, s.29).

HANIMEFENDİLER NE DİYOR?

Fransız baronesi D. de Fontmagne 1856'da şöyle yazar (s.33-4, 50):

“Dünyada hiçbir şehir İstanbul kadar güzel olamaz. Yalılar, köşkler, konaklar, bahçeler, minareler, kubbeler, saraylar şehri ki Asya ile Avrupa'nın uyumlu estetiğini, güzelliği karşısında insanın dili tutulacak derecede ahenkle yansıtıyor.”

1893'te milletvekili eşi ile İstanbul'a gelen İngiliz Mrs. Max Müller şöyle der:

“Doğu ile Batı'yı çok iyi birleştirmiş insana hayat ve yaşama sevinci, neş'e ve canlı bir güzellik duygusu veren emsalsiz bir şehir...”.

26 yıl (1881-1907) İstanbul'da kalan diğer bir İngiliz hanımı, Lady Dorina Neave 1933'te Londra'da basılan hâtıralarında aynı duyguları terennüm eder:

“Daha muhteşem bir manzara yeryüzünde mevcut değildir. Haşmetlü kubbeleri, birbirinden güzel sayfiyeleri ile İstanbul, dünya şehirlerinin kraliçesidir.”

Bu yazımı, Yüksek Ekselansları Fransa Cumhurbaşkanı **Mösyö Nicolas Sarkozy**'ye ithâf ediyorum.

Kaynak:

Yılmaz Öztuna, Tarihçi Gözüyle, 2010, İstanbul, s.164-166

(12 Ekim 2010) **Türkiye**